

09/04/2021

Noves dades arqueològiques i històriques sobre al-Àndalus

Un dels debats principals sobre la societat al-Àndalus (VIII-XIII) se centra a conèixer l'origen de les seves poblacions i la importància de l'aportació de les comunitats àrabs i berber. L'estudi del registre funerari de ritu islàmic trobat a Catalunya i la província de Castelló ha permès realitzar inferències sobre la distribució poblacional, les seves característiques, i factors influents en aquesta. Júlia Olivé del Departament de Ciències de l'Antiguitat i l'Edat Mitjana de la UAB en col·laboració amb altres universitats, presenta un article fruit de la seva tesi doctoral en la qual presenta dades prometedores en el camp de l'arqueologia i de la història.

La conquesta islàmica de la Península Ibèrica va suposar la formació d'una nova societat, la d'al-Àndalus. Els seus habitants eren enterrats seguint el ritus islàmic, disposant el cadàver de costat i mirant a la Meca. El registre funerari d'època andalusina permet estudiar la població a partir de les seves restes esquelètiques, i fer-ne inferències. Sembla que la cronologia i la permeabilitat de la conquesta islàmica han incidit en aquest registre ja que ciutats com Girona i Barcelona (i el seu entorn aleshores rural) presenten una baixa densitat d'enterraments que contrasta amb la quantitat d'inhumacions que es localitzen a les Terres de l'Ebre i, en major mesura, Castelló. És difícil mesurar quin paper van jugar tant la proximitat de la frontera a

Catalunya com la permanència de part de la població andalusina als voltants i el sud de l'Ebre, ja que en la majoria de casos no es disposa de datacions radiocarbòniques.

A nivell de ritual d'enterrament i composició demogràfica no s'observen grans diferències i sembla que el ritual islàmic es va aplicar ja en cronologies molt inicials, sense grans desviacions. Cal destacar la reutilització d'espais tardoantics rurals com a zones d'enterrament islàmic en alguns indrets, i la convivència d'aquests enterraments, també a la ciutat de Girona, amb inhumacions cristianes. S'ha identificat que tots dos tipus d'enterraments es van produir de manera sincrònica o consecutiva, el que permet proposar que durant un temps es van donar comunitats mixtes a nivell religiós, o que un mateix grup va anar adoptant la religió islàmica amb un lapse de temps prou curt com per reconèixer els seus avantpassats cristians.

Tot i que les dades extretes d'aquest estudi són prometedores, resta molt camí per fer. A la falta d'anàlisis radiocarbòniques que datin de manera fiable les restes òssies s'hi uneix la necessitat de realitzar anàlisis genètiques i/o geoquímiques, sobretot en aquells individus d'un període més primerenc. L'objectiu d'aquestes anàlisis és resoldre un dels debats principals sobre al-Àndalus: l'origen d'aquestes poblacions i la importància de l'aportació poblacional àrab i bereber. En aquest sentit, els investigadors que participen en aquest projecte han establert col·laboracions per determinar la composició genètica de les poblacions islàmiques de Balaguer (Lleida) i la Vall d'Uixó (Castelló) i han iniciat, a més a més, anàlisis estadístiques que permetran avaluar la distància biològica entre aquestes dues poblacions mitjançant trets fenotípics.

Júlia Olivé-Busom¹ ; Helena Kirchner¹ ; Olalla López-Costas²⁻³⁻⁴ ; Nicholas Márquez-Grant⁵

¹Departament de Ciències de l'Antiguitat i l'Edat Mitjana, Universitat Autònoma de Barcelona.

²Group EcoPast (GI-1553), Universidade de Santiago de Compostela.

³Archaeological Research Laboratory, Stockholm University.

⁴Laboratorio de Antropología Física, Facultad de Medicina, Universidad de Granada.

⁵Cranfield Forensic Institute, Cranfield University, Defence Academy of the United Kingdom.

julia.olive@uab.cat

Referències

Olivé-Busom, J., Kirchner, H., López-Costas, O., & Márquez-Grant, N. (2020). **Arqueología funeraria andalusí en Cataluña y la provincia de Castellón**. *Arqueología Y Territorio Medieval*, 27, 235-267. DOI del artículo: <https://doi.org/10.17561/aytm.v27.5395>

[View low-bandwidth version](#)